

การพัฒนามาตรการทางกฎหมายการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับคนพิการ DEVELOPING OF LEGAL MEASURES FOR THE ELECTION OF THE GOVERNOR OF BANGKOK FOR PEOPLE WITH DISABILITIES

เอกพงษ์ สารน้อย* ชีวานนท์ พรรัตน์ธนิกกุล**
Egkapong Sarnnoi* Chivanont Phonrattanikkun**

Received : 30 May 2022 / Revised : 12 June 2022 / Accepted : 24 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติการเลือกตั้งท้องถิ่นหรือสภาการเลือกตั้งท้องถิ่น พ.ศ. 2562 และศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับคนพิการ โดยเป็นการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับคนพิการในจังหวัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ผลการและจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นของกลุ่มประชากรกำหนดจำนวน 20 คน จำแนกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ สมาคมคนพิการ นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งท้องถิ่นหรือสภาการเลือกตั้งท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ในกฎหมายไม่มีรูปแบบการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับคนพิการ ทำให้คนพิการที่มีสิทธิเลือกตั้งแต่ไม่ต้องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คนพิการมีหลายประเภท ซึ่งลักษณะความแต่ละประเภทต้องการรูปแบบการเลือกตั้งที่แตกต่างกันไป ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการเลือกตั้ง ได้แก่ รูปแบบการหาเสียง สถานที่เลือกตั้งไม่เหมาะสมกับคนพิการ เช่น มีการจัดการเลือกตั้งใต้สะพานลอย ตลอดถึงวิธีการลงคะแนนการเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้งก็ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในคูหาเลือกตั้งไม่เหมาะสม เช่น เจ้าหน้าที่ในหน่วยเลือกตั้งไม่เข้าใจในลักษณะความพิการ ส่งผลให้คนพิการไม่สามารถใช้สิทธิได้ถูกต้อง

*ผู้ช่วยผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**นายกสมาคมสหพันธ์แรงงานคนพิการแห่งประเทศไทย

*Assistant Director Master of Laws Program Faculty of Law Sripatum University

** Thailand Labour With Disability Federation

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย เพื่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีรูปแบบที่เหมาะสมกับคนพิการ จึงสมควรปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายโดยสร้างข้อกำหนดเป็นระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 กำหนดให้พรรคการเมืองการหาเสียงโดยมีขนาดป้าย สี ขนาดตัวอักษร การหาเสียงรูปแบบอื่นๆ เช่น การหาเสียงทางอิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ การหาเสียงโดยตรง มีล่ามภาษามือ ในการกำหนดวิธีการเลือกตั้งสำหรับคนพิการกำหนดให้มีการลงทะเบียนโดยใช้เครื่องสแกนลายนิ้วมือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดยานพาหนะเดินทางมายังหน่วยเลือกตั้ง รวมทั้งการจัดอบรมแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลคนพิการในการเลือกตั้ง

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย / การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร / คนพิการ

Abstract

The objectives of this research were to study the Local Election Act or the Local Election Council B.E. 2019 and to study the legal measures related to the election of the Bangkok Governor for people with disabilities. This was an in-depth interview study with disabilities in Bangkok 30 people. The results of interviews and group meetings (Focus Group) to brainstorm opinions of a population of 20 people classified into 5 groups: Election Commission officials, public health officials, Office for the Promotion and Development of Persons with Disabilities, Association of Persons with Disabilities, academics and experts.

The results of the research revealed that the Bangkok governor election pattern According to the Local Election Act or the Local Election Council B.E. 2019 in the law, there is no form of election suitable for people with disabilities. making people with disabilities who have the right to choose, since they do not want to exercise their right to vote There are different types of people with disabilities. Each type of opinion requires a different form of election. Problems and obstacles arising from elections are the campaign format. Election sites are not suitable for people with disabilities, for example, elections are held under an overpass. as well as the method of voting at the polling station. Facilities within a polling place are inappropriate, for example polling staff does not understand disability characteristics. As a result, people with

disabilities cannot exercise their rights properly.

Research Recommendations For the election of the governor of Bangkok, there is a format suitable for people with disabilities. Therefore, it is appropriate to improve the legal measures by creating a requirement as Election Commission Regulations on Election of Members of Local Councils or Local Administrators, B.E. 2019. Assign political parties to campaign by sign size, color, font size, other forms of campaigning, such as electronic campaigning, television, direct campaigning, have a sign language interpreter In determining the electoral method for people with disabilities, registration is required using a fingerprint scanner. the provision of facilities to arrange transportation to the polling station; as well as providing training to officers working in polling stations to gain an understanding of the care of disabled people in the elections.

Keywords: Legal Measures / Bangkok Governor Election / Persons with Disabilities

บทนำ

การส่งเสริมให้คนพิการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการตัดสินใจผ่านทางกระบวนการเลือกตั้ง ถือเป็นหลักการสำคัญหนึ่งที่เป็นตัวชี้วัดว่าในสังคมมีการตระหนักถึงสิทธิของคนพิการหรือไม่ ซึ่งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ดังปรากฏในปฏิญญาสากลด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 21 ว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยตรง หรือผ่านผู้แทนซึ่งได้รับเลือกตั้งโดยอิสระ ซึ่งต้องเป็นการลงคะแนนเลือกตั้งอย่างทั่วถึงและเสมอภาคและลงคะแนนลับ หรือวิธีการลงคะแนนโดยอิสระในทำนองเดียวกัน” จึงกล่าวได้ว่า การส่งเสริมให้คนพิการมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงเป็นการส่งเสริมให้คนพิการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อแสดงออกถึงเจตจำนงในการเลือกผู้แทนที่จะเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ ได้โดยอิสระและเป็นการลงคะแนนเสียงอย่างทั่วถึงและเสมอภาคเท่าเทียมกันกับคนทั่วไป สำหรับประเทศไทยได้มีการพัฒนากฎหมายในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนพิการ ส่งผลให้คนพิการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของคนพิการเพิ่มมากขึ้น

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่น

ใดจะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่ คนพิการ ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 จึงได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้สามารถเข้าถึงสิทธิในการเลือกตั้งได้อย่างเสมอภาคได้มากขึ้น ตามมาตรา 92 บัญญัติว่า “เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุ ในการออกเสียงลงคะแนน ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายจัดให้มีการอำนวยความสะดวกสำหรับการออกเสียงลงคะแนนของบุคคลดังกล่าวไว้เป็นพิเศษ หรือจัดให้มีการช่วยเหลือในการออกเสียงลงคะแนนภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ในการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการต้องให้บุคคลนั้นได้ออกเสียงลงคะแนนด้วยตนเองตามเจตนาของบุคคลนั้น เว้นแต่ลักษณะทางกายภาพทำให้คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุไม่สามารถทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งได้ ให้บุคคลอื่นหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นผู้กระทำการแทน โดยความยินยอมและเป็นไปตามเจตนาของคนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุ นั้น ทั้งนี้ ให้ถือเป็นการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครถือว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เดิมทีนั้นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นข้าราชการการเมือง แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีตั้งแต่ปี 2516 เป็นต้นมา ส่วนการเลือกตั้งมีขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี 2518 จากการประเศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมืองมีผู้ว่าราชการมาจากการเลือกตั้งและมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี เช่นเดียวกับเมืองพัทยาที่มีการเลือกตั้งนายกและสมาชิกสภาการเมืองพัทยา เหตุผลสำคัญ คือ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับเมืองพัทยาที่เป็นเมืองหลักของการท่องเที่ยว ทั้งสองแห่งจึงมีการปกครองในลักษณะท้องถิ่นพิเศษเพื่อความคล่องตัวโดยมีอิสระในการบริหารและมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นด้วยตนเอง ซึ่งการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีวิธีการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 จากการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับรูปแบบการหาเสียงต่อคนพิการ วิธีการลงคะแนนเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้ง โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความสำคัญสำหรับคนพิการ หากกฎหมายไม่มีมาตรการในการกำหนดรูปแบบและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการเลือกตั้งส่งผลคนพิการส่วนใหญ่จึงไม่ไปเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้ กฎหมายมีความสำคัญที่使人พิการสามารถเข้าถึงกระบวนการเลือกตั้งได้ง่ายขึ้น จึงสมควรที่ศึกษากระบวนการรูปแบบ การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับคนพิการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับคนพิการ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. สิทธิคนพิการในประเทศไทย

องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิ โอกาสและความเสมอภาคของคนพิการ โดยในปี พ.ศ. 2518 ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ พ.ศ. 2524 ประกาศให้เป็นปีคนพิการสากล และ พ.ศ. 2541 ได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ รวมทั้งได้ประกาศให้ช่วงปี พ.ศ. 2526 - 2535 เป็นทศวรรษของคนพิการ เมื่อสิ้นสุดทศวรรษคนพิการแล้วคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก องค์การสหประชาชาติ ต้องการที่จะปฏิบัติกิจกรรมและรณรงค์เรื่องสิทธิและโอกาสของคนพิการอย่างต่อเนื่องจึงได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2536 - 2545 เป็นทศวรรษคนพิการของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องสิทธิและโอกาสของคนพิการเช่นกัน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองเสรีภาพ ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิของคนพิการ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการนำเจตนารมณ์ในเรื่องสิทธิ โอกาส และความเสมอภาคของคนพิการ ดังที่ปรากฏในปฏิญญาสิทธิของคนพิการขององค์การสหประชาชาติ แผนปฏิบัติการโลก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และนโยบายของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติในหน่วยงาน องค์การ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งภาครัฐและเอกชน จึงได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยเพื่อถือปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนพิการ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2541 และได้มีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย(กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2558) เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2541 โดยได้กำหนด เกี่ยวกับสิทธิของคนพิการในด้านต่างๆ คือ

(1) สิทธิได้รับความคุ้มครองในฐานะพลเมืองไทย สิทธิแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และแผนงานที่ เกี่ยวกับคนพิการ

(2) สิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพ ได้รับการศึกษาตามความต้องการได้รับการพัฒนาด้านอาชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระ

(3) สิทธิอยู่ร่วมกันกับครอบครัวชุมชนของคนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกคุกคามทางเพศ ทำร้ายร่างกายและจิตใจ กักขัง เอาเปรียบหรือการแสวงหาประโยชน์ใด ๆ

(4) สิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกบริการและความช่วยเหลือจากรัฐ

(5) สิทธิได้รับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม ได้รับรู้ และเข้าใจคนพิการในทางที่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิ ศักยภาพ และความสามารถ รวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ของคนพิการ

(6) สิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะเรื่องสิทธิของคนพิการได้รับการสนับสนุนให้มีสื่อที่เหมาะสมกับความพิการ

หลังจากที่ประเทศไทยประกาศใช้ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยแล้ว ถือเป็นการประกาศเจตนารมณ์ด้านสิทธิคนพิการให้สังคมได้รับรู้ ส่งผลให้กระแสสังคมมีการยอมรับในเรื่องของสิทธิโอกาสและความเสมอภาคของคนพิการมากขึ้น มีการส่งเสริมให้เกิดสิทธิขั้นพื้นฐาน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยได้นำปฏิญญาดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางดำเนินงานด้านคนพิการต่อไป

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CPRC) มีเนื้อหาสาระในเรื่องของการส่งเสริมคุ้มครองและประกันให้ คนพิการทั้งปวง ได้มีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกันและส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมาย ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การทำงาน การรักษาพยาบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ซึ่งถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนพิการ ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2551

2. สิทธิของคนพิการตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562

แนวคิดที่ว่าด้วยหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเสมอภาคและการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม รวมทั้งสิทธิของคนพิการได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 และมีกฎหมายเกี่ยวข้องเพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงกระบวนการเลือกตั้ง คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มีบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นไปตามข้ออธิบายดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทยได้มีการบัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ ดังนี้

มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” จะเห็นได้ว่าการที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติหลักการนี้ไว้ในหมวด 1 ซึ่งเป็นบททั่วไปของรัฐธรรมนูญนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าหลักการเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น ย่อมครอบคลุมไปถึงสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่รัฐจะต้องให้การรับรองและคุ้มครอง อีกทั้งยังเป็นการตอกย้ำว่ารัฐจะใช้อำนาจละเมิดหรือแทรกแซงหลักการดังกล่าวได้ เว้นแต่จะเป็นการใช้อำนาจตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลใดที่ถูกรัฐละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ บุคคลนั้นย่อมสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีใน

ศาลได้ บุคคลทั่วไปได้รับความคุ้มครองไว้ในบทบัญญัติแห่งมาตรา 4 แล้ว รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้มีการบัญญัติรับรองหลักความเสมอภาคไว้ในมาตรา 27 จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในมาตรา 27 วรรคแรกนั้นมุ่งคุ้มครองหลักความเสมอภาคเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังได้มีการบัญญัติถึง สิทธิในความเสมอภาค ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพได้รับความคุ้มครองอย่าง เท่าเทียมกัน กล่าวคือ รัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระที่แตกต่างกันก็ดี หรือการปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่าง เดียวกันก็ดี ย่อมขัดกับหลักความเสมอภาค

การเลือกตั้งท้องถิ่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เข้าไป บริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่น (Local Government) โดยมีผู้มีสิทธิ เลือกตั้งดังกล่าว จะเป็นพลเมืองซึ่งอาศัยอยู่ในเขตปกครองท้องถิ่น ตั้งแต่ในระดับเมืองหรือจังหวัดต่ำลง มา โดยมีชื่อเรียกเขตการปกครองท้องถิ่นแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ ในประเทศไทยจะมีเขตการ ปกครอง การเลือกตั้งท้องถิ่นจึงเป็นช่องทางหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับ ท้องถิ่นตามสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งเกิด ขึ้นภายใต้ข้อจำกัดของการมีประชากรจำนวนมากและมีพื้นที่เขตการปกครองที่มีขนาดใหญ่ จึงทำให้ การใช้อำนาจของประชาชนด้วยตนเองโดยตรง เพื่อทำการตัดสินใจทางนโยบายและการบริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันโดยทั่วไปทำไม่ได้ในทางปฏิบัติแต่การเลือกตั้งท้องถิ่น ก็ไม่ใช่ทั้งหมดของความ เป็นประชาธิปไตยที่มีอยู่ เพราะการปกครองท้องถิ่นตามหลักการสากลจะ ให้ ความสำคัญกับการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้เป็นประโยชน์ตอกอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง จากการร่วม คิดร่วมทำกิจการสาธารณะด้วยตนเองอย่างมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2558)

เมื่อพิจารณาประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น จากแนวนโยบายของรัฐ เกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแต่ละ ฉบับ นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับแรกในปีพ.ศ.2475 เป็นต้นมา จะพบว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2517 เป็นรัฐธรรมนูญที่เริ่มมีหมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ที่มีการระบุให้การปกครองท้องถิ่นทุกระดับมี สภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ในท้องถิ่นตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 216) แต่การเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมาจากการเลือกตั้งทางตรงเท่านั้น เพราะอาจจะให้ สภาท้องถิ่นเลือกตั้งจากสมาชิกที่มีอยู่ในสภาก็ได้ (มาตรา 217) ส่วนในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 แม้ว่าจะมีการกำหนดเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเอาไว้ในหมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น

แต่ก็ยังเปิดโอกาสให้มีการแต่งตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ได้โดยกรณีการแต่งตั้งสภาท้องถิ่นจะต้องมีจำนวนน้อยกว่าสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง (มาตรา 182 และ 183) และนับตั้งแต่นั้นมาก็จะปรากฏข้อบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นในลักษณะเดียวกัน ทั้งในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2534 (มาตรา 198 และมาตรา 199) และรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2538 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5) (มาตรา 198 และมาตรา 199) (ธนศวร์ เจริญเมือง, 2557)

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 คุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คือ มีสัญชาติไทย แต่ถ้าแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี, มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีในวันเลือกตั้ง, มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้ว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง (สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ก่อนวันที่ 23 พฤษภาคม 2564 และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเขตพื้นที่ก่อนวันที่ 23 พฤษภาคม 2564

วิธีการตรวจสอบผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครผ่านเว็บไซต์ได้ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนแรก ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งผ่านทางเว็บไซต์ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ระบบจะแสดงผลการตรวจสอบ จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับวันที่เลือกตั้ง ได้แก่ ชื่อ (ตามเลขบัตรประชาชน), สิทธิการเลือกตั้ง, เขตการเลือกตั้ง, หน่วยเลือกตั้ง, สถานที่เลือกตั้ง, ลำดับที่ในบัญชีรายชื่อ

คนพิการสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้ตามหลักเกณฑ์พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 แต่มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับรูปแบบการเลือกตั้ง สถานที่เลือกตั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้งกฎหมายไม่มีการกำหนดไว้สำหรับคนพิการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ และมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับคนพิการ และนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สามารถนำไปปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและให้เหมาะสมกับการบังคับใช้มากยิ่งขึ้น โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามกระบวนการขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยตามลักษณะของการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมเอกสาร ข้อมูลทางกฎหมายจากแหล่งข้อมูลต่างๆ คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นเอกสารข้อมูลที่ได้ผ่านวิเคราะห์ หรือตีความจากบุคคลอื่นมาแล้ว โดยเอกสารข้อมูลที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ สามารถจำแนกประเภท

โดยศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ประกาศ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างฐานความรู้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เปรียบเทียบ และประมวลผลต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งของคนพิการตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยได้บูรณาการข้อมูลที่ได้จากการศึกษา และค้นคว้าเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเปรียบเทียบตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive)

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร (Population) ที่เป็นคนพิการในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยพิจารณาตามประเภทคนพิการ (1) ความพิการทางการเห็น (2) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย (3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย (4) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก (5) ความพิการทางสติปัญญา (6) ความพิการทางการเรียนรู้ ประเภทละ 5 คน

2. การประชุมกลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยนำผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกวิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับคนพิการ และจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่กำหนดจำนวน 20 คน จำแนกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, สมาคมคนพิการ, นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย ได้ทำการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการ

การสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นคนพิการ จำนวน 30 คน โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เคยใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 25 คน

คนพิการที่ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า กฎหมายเลือกตั้งสำหรับคนพิการในเชิงปฏิบัติแล้วกฎหมายยังไม่คุ้มครองสิทธิของคนพิการเท่าที่ควร เพราะ ปัจจุบันคนพิการต้องเข้าไปใช้สิทธิร่วมกับบุคคลทั่วไป ปัจจุบันคนพิการเข้าถึงการเลือกตั้งเพียงบางส่วน ตามหลักกฎหมายผู้ไร้ความสามารถไม่

สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้ แต่ตามรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คนพิการมีรายชื่อในการใช้สิทธิเลือกตั้ง คนพิการที่ป่วยเป็นออस्टิสมีสิทธิเลือกตั้งไม่เข้าใจถึงการใช้สิทธิเลือกตั้งได้ จึงอาจทำให้เกิดข้อเสีย คนพิการบางรายไม่สามารถจัดการการเข้าคูหาด้วยตัวเองได้ มาตรการทางกฎหมายไม่ได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับคนพิการไว้ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่ากฎหมายสมควรมีการกำหนดมาตรการให้เหมาะสมกับคนพิการโดยคำนึงถึงลักษณะความพิการประกอบกับการพัฒนา มาตรการทางกฎหมาย ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง รูปแบบการหาเสียงการเลือกตั้ง การเลือกตั้งคนพิการควรแบ่งกลุ่มไว้อย่างชัดเจน เพราะทักษะความสามารถของคนพิการต่างกันออกไป คนพิการบางกลุ่มสามารถสื่อสารได้แต่พูดไม่ได้ บางกลุ่มอาจสื่อสารได้แต่เขียนไม่ได้ อาจทำให้เกิดอุปสรรคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง คนพิการที่มีความพิการทางออทิซึม ความพิการทางด้านสติปัญญา ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ความพิการทางการเรียนรู้ ไม่สามารถรับรู้ข้อความที่ยาว หรือคำพูดที่ยาวได้ ข้อความในการหาเสียงที่สั้น กระชับ มีรูปภาพหน้าปรกร การใช้สีเส้นที่ชัดเจน

ประการที่สอง การลงทะเบียนการเลือกตั้ง คนพิการที่มีความพิการด้านความเคลื่อนไหว ความพิการทางการได้ยินสามารถลงลายมือชื่อในการลงทะเบียนได้ แต่สำหรับคนพิการที่มีความพิการทางการเรียนรู้(LD) ไม่สามารถเขียนได้ ไม่ทราบว่าจะลงชื่ออย่างไรสำหรับลงลายมือชื่อ คนพิการทางด้านร่างกายที่มีกล้ามเนื้ออ่อนแรงไม่สามารถจับปากกาและใช้ปากกาในการลงลายมือชื่อได้

ประการที่สาม สถานที่เลือกตั้ง การใช้สถานที่เลือกตั้ง ก่อให้เกิดความไม่สะดวกสำหรับคนพิการทางด้านร่างกาย คนพิการทางการมองเห็น สถานที่เลือกตั้งไม่เหมาะสมกับการเข้าไปเลือกตั้ง เช่น สถานที่อยู่ไกลจากสถานที่จอดรถ การเลือกตั้งได้สะพานลอยไม่มีทางต่างระดับ ส่วนคนพิการที่มีความพิการทางจิต ความพิการทางออทิซึม ความพิการทางด้านสติปัญญา ความพิการทางการได้ยินสามารถเดินทางไปได้ง่าย แต่มีความสับสนในบริเวณคูหาคนพิการเห็นว่าช่องทางเดินมีความซับซ้อนมากเกินไป

ประการที่สี่ วิธีการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง การลงคะแนนไม่ควรกำหนดเป็นรูปแบบตายตัวสำหรับคนพิการ ความพิการทำให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกันไป บัตรเลือกตั้งควรมีบัตรสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ มิฉะนั้น คนพิการอาจทำให้บัตรเสียได้ ซึ่งคนพิการที่มีความพิการทางด้านร่างกาย ความพิการทางจิต ความพิการทางด้านการได้ยิน สามารถใช้บัตรเลือกตั้งเหมือนคนทั่วไปได้ คนพิการทางด้านออทิซึม คนพิการทางสติปัญญา ไม่สามารถใช้วิธีการกากบาทได้ คนพิการทางด้านการเรียนรู้ (LD) ไม่ทราบว่าเลขที่ปรากฏในบัตรเป็นของผู้สมัครท่านไหน

ประการที่ห้า สิ่งอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้งคนพิการแต่ละประเภทต้องการได้รับความสะดวกในการเลือกตั้ง ดังนี้ คนพิการทางการเห็น ต้องการให้มีแผ่นอธิบายวิธีการเลือกตั้งเป็นอักษรเบล คนพิการทางการเรียนรู้ ต้องการปากกาเมจิกเพื่อใช้ในการลงคะแนนเสียง คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ต้องการมีล่ามในการอธิบายขั้นตอนในการเลือกตั้ง คนพิการทุกประเภท ต้องการคูหาสำหรับคนพิการ

2. ผลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม (Focus Group)

การจัดประชุมกลุ่มเรียนเชิญ เจ้าหน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, สมาคมคนพิการ, นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ โดยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการที่พบปัญหาอุปสรรคระหว่างการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร จึงพบว่ามีประเด็นปัญหาที่ควรสร้างมาตรการทางกฎหมาย ได้แก่ การให้สิทธิเลือกตั้งแก่คนพิการ, รูปแบบการหาเสียงต่อคนพิการ, วิธีการลงคะแนนเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้ง เพื่อให้รูปแบบการเลือกตั้งเหมาะสมและเกิดความสะดวกกับคนพิการในการเลือกตั้งเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ผลที่ได้จากการจัดประชุมกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง รูปแบบการหาเสียง ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเห็นว่า กฎหมายได้กำหนดรูปแบบในการหาเสียงไว้หลายรูปแบบอยู่แล้ว เช่น ป้ายหาเสียง ขนาด 130x245 ซม. และประกาศหาเสียงขนาด 30x42 ซม. การหาเสียงทางอิเล็กทรอนิกส์ การหาเสียงโดยใช้สปีดทวิททู โทรศัพท์ประชาสัมพันธ์ การจัดเวทีปราศรัยหาเสียง แต่เพียงในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ไม่ได้กำหนดรูปแบบที่ชัดเจนไว้ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เข้าถึงสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ดังนั้นจึงเป็นอีกช่องทางหนึ่ง และควรกำหนดข้อความ รูปภาพ สีตัวอักษร ไว้เฉพาะสำหรับคนพิการ และในกฎหมายควรกำหนดให้แต่ละพรรค มีล่ามภาษามือ หรือ มีการกำหนดรูปภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของพรรคเพื่อให้คนพิการที่มีข้อจำกัดในการสื่อสารเข้าใจได้ง่าย

ประการที่สอง การลงทะเบียนในการเลือกตั้ง ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดในกฎหมาย ให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งอำนวยความสะดวกในการออกเสียงลงคะแนนแก่คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุไว้เป็นการพิเศษ หรือจัดให้มีการช่วยเหลือในการออกเสียงลงคะแนนภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการประจำหน่วย เว้นแต่ลักษณะทางกายภาพทำให้คนพิการหรือทุพพลภาพหรือผู้สูงอายุไม่สามารถทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งได้ ให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง หรือให้ญาติหรือบุคคลที่ไว้วางใจเป็นผู้ทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งแทน โดยความยินยอมและเป็นไปตามเจตนาของคนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุนั้น การจัดเครื่องแสนลายนิ้วมือเข้ามาใช้ในการลงทะเบียนในการเลือกตั้งเพราะจะทำให้การแสดงตนใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งง่ายขึ้น แต่จะต้องมีการลิงค์ข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับสำนักทะเบียน โดยใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

ประการที่สาม สถานที่เลือกตั้ง ในการเลือกตั้งระดับชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดให้มีการลงทะเบียนใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ และกำหนดสถานที่ไว้แยกจากหน่วยเลือกตั้งปกติ โดยมีการจัดคูหาพิเศษสำหรับคนพิการเป็นการเฉพาะ แต่ไม่เห็นด้วยกับการใช้สิทธิเลือกตั้งทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถให้คนพิการเลือกตั้งได้ที่บ้าน อาจมีบุคคลลงคะแนนแทนกันได้ อันนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งและหวั่นเสียได้

ประการที่สี่ วิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ปัจจุบันมีการช่วยเหลือคนพิการทางสายตา โดย

กำหนดให้แต่ละหน่วยเลือกตั้งมีบัตรหาบที่มีอักษรเบลล์ หากเป็นคนพิการในรูปแบบอื่นที่กล้ำเนื้ออ่อนแรงยังไม่มีกำหนดรูปแบบการลงคะแนนเสียงไว้ แต่อาจใช้ตรายางในการปั๊มแทนหรือใช้สัญลักษณ์อื่น ๆ สำหรับคนพิการ ในการใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น อาจจะเป็นการทำเครื่องหมายเป็นที่สังเกตว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นคนพิการหรือทุพพลภาพทำเครื่องหมายลงคะแนนให้กับผู้สมัครคนใด

ประการที่ห้า สิ่งอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้งคนพิการแต่ละประเภทต้องการได้รับความสะดวกในการเลือกตั้งควรมีการจัดหน่วยเลือกตั้งไว้สำหรับคนพิการ ทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุ ว่าเป็นการเฉพาะ และจัดให้มีคูหาพิเศษ ส่วนการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งปกติถ้าจัดให้มีคูหาพิเศษสำหรับคนพิการทุกหน่วยเลือกตั้งจะต้องเพิ่มงบประมาณ เพราะในบางหน่วยเลือกตั้งไม่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นคนพิการหรือทุพพลภาพ อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งอำนวยความสะดวกในการออกเสียงลงคะแนนแก่คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุว่าเป็นการพิเศษ

สรุปและอภิปรายผล

กรุงเทพมหานครถูกจัดให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รูปแบบพิเศษ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะในลักษณะครอบคลุมพื้นที่ทั้งกรุงเทพมหานคร เดิมที การเลือกตั้งผู้บริหารกรุงเทพมหานครถูกกำหนดโดย พระราชบัญญัติระเบียบบริหารกรุงเทพ พ.ศ. 2528 แต่เมื่อมีการแก้ไขกฎหมายโดย สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในปี 2562 ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้การเลือกตั้งใช้กฎเกณฑ์ตาม พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 เช่นเดียวกับการเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น การเติบโตของการปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามอำนาจทางการเมืองที่เปลี่ยนไป การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี 2475 และหลังการทำรัฐประหารหลายๆ ครั้ง นำมาซึ่งการออกประกาศคณะปฏิวัติเพื่อจัดสรรอำนาจใหม่ รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายหลายต่อหลายครั้ง ทำให้ทิศทางของการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เหมาะสมและไม่ต่อเนื่อง จนกระทั่งมีการบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เริ่มต้นวางโครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายมีการพัฒนาตามลำดับจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่สำคัญของวิถีทางในการปกครองภายใต้ระบอบเสรีประชาธิปไตยที่แสดงออกถึงเจตจำนงร่วมกันของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติไว้ การเลือกตั้งนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คุณสมบัติและการใช้สิทธิของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรา 95 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และบุคคล

มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีในวันเลือกตั้งซึ่งคนพิการเป็นประชากรของประเทศที่มีความสำคัญ มีสิทธิและเสียงในฐานะพลเมืองของประเทศ คนพิการถือเป็นประชาชนกลุ่มหนึ่งที่มีสิทธิเสียงในทางการเมือง คนพิการสามารถที่จะลงคะแนนเลือกเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายภาครัฐจึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมคนพิการให้เข้าถึงสิทธิเลือกดำเนินการเพื่อจัดอุปสรรคบางประการที่ทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้ รวมถึงการให้ความสำคัญกับสิทธิเลือกตั้งของคนพิการตั้งแต่ช่วงก่อนมีการเลือกตั้งในวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและหลังจากออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งที่สอดคล้องหลักการที่ได้มีการรับรองไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ปรากฏในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 แต่หากเป็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ซึ่งในกฎหมายขาดมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมคนพิการในการเข้าถึงสิทธิการเลือกตั้ง โดยรูปแบบในการส่งเสริมคนพิการต้องคำนึงถึงลักษณะความพิการของคนพิการ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการหาเสียง การหาเสียงเป็นสิ่งแรกที่ทำให้คนพิการทราบว่าตนเองต้องการเลือกผู้สมัครรายไหน แต่รูปแบบการหาเสียงส่วนใหญ่ใช้วิธีการพูดหาเสียงและการติดป้ายหาเสียง ซึ่งคนพิการที่มีความพิการทางออสติก ความพิการทางด้านสติปัญญาความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ความพิการทางการเรียนรู้ ไม่สามารถรับรู้ข้อความที่ยาวหรือคำพูดที่ยาวได้ ข้อความในการหาเสียงควรเป็นรูปแบบที่สั้น กระชับ มีรูปภาพหน้าปรกรค การใช้สีสันที่ชัดเจน ตัวอักษรต้องมีขนาดเหมาะสม

2. การลงทะเบียนในการเลือกตั้ง ปัญหาการลงทะเบียนเกิดกับ คนพิการที่มีความพิการทางการเรียนรู้(LD) คนพิการทางด้านร่างกายที่มีกล้ามเนื้ออ่อนแรง ไม่สามารถจับปากกาลงชื่อและไม่สามารถบีบลายนิ้วมือได้ เพื่อให้เกิดความสะดวกอาจต้องนำเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสแกนลายนิ้วมือ หรือนำบัตรประจำตัวคนพิการมารูดหรือสแกนในการลงทะเบียน

3. สถานที่เลือกตั้งการใช้สถานที่เลือกตั้ง ก่อให้เกิดความไม่สะดวกสำหรับคนพิการทางด้านร่างกาย คนพิการทางการมองเห็น สถานที่เลือกตั้งไม่เหมาะสมกับการเข้าไปเลือกตั้ง เช่น สถานที่อยู่ไกลจากสถานที่จอดรถ การเลือกตั้งได้สะพานลอยไม่มีทางต่างระดับ ส่วนคนพิการที่มีความพิการทางจิต ความพิการทางออสติก ความพิการทางด้านสติปัญญา ความพิการทางการได้ยิน สามารถเดินทางไปได้ง่าย แต่มีความสับสนในบริเวณหาเลือกตั้งอาจต้องมีสัญลักษณ์ลูกศรที่ใหญ่ ชัดเจน

4. วิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คนพิการที่มีความพิการทางร่างกาย ความพิการทางจิต ความพิการทางด้านร่างกายสามารถใช้อัตราเลือกตั้งเหมือนคนทั่วไปได้ คนพิการทางด้านออสติก คนพิการทางสติปัญญา ไม่สามารถใช้วิธีการกากบาทได้ ช่องสำหรับลงคะแนนต้องมีขนาดที่เหมาะสมบัตรสำหรับคนพิการทางด้านการเรียนรู้ (LD) อาจต้องมีรูปภาพของผู้ลงคะแนนประกอบในการเลือกตั้ง

5. สิ่งอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้งคนพิการแต่ละประเภทต้องการได้รับความสะดวกในการเลือกตั้ง คนพิการทางการเห็น ต้องการให้มีแผ่นอธิบายวิธีการเลือกตั้งเป็นอักษรเบล คนพิการทางการเรียนรู้ ต้องการปากกาเมจิกเพื่อใช้ในการลงคะแนนเสียง คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ต้องการมีล่ามในการอธิบายขั้นตอนในการเลือกตั้ง คนพิการทุกประเภท ต้องการคูหาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ

นอกจากปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายแล้ว กรรมการประจำหน่วยต้องมีความรู้ความเข้าใจในการที่จะดูแลคนพิการให้ลงคะแนนได้ ในพื้นที่มีคนพิการในพื้นที่ คนพิการแต่ละกลุ่มมีความจำเป็นในการที่จะต้องอำนวยความสะดวกแตกต่างกันอย่างไร เช่น คนตาบอดไม่ต้องการงูเข้าไปในคูหา ในกลุ่มคนพิการในประเภทของคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ก็ได้รับการสะท้อนจากกลุ่มของคนพิการทางจิตใจพฤติกรรมเหมือนกัน เพราะว่าใช้บัตรคนพิการไปเลือกตั้งไม่ให้เลือกตั้งเพราะเป็นผู้ป่วยทางจิต เป็นต้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนามาตรการทางกฎหมายการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ซึ่งหากต้องการพัฒนามาตรการทางกฎหมายการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับคนพิการ เห็นควรให้มีระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับคนพิการ โดยในระเบียบให้มีข้อกำหนด ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 กำหนดให้ผู้สมัครใช้วิธีการหาเสียงในรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์ การหาเสียงโดยใช้สื่อดิจิทัลหรือโทรศัพท์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การจัดเวทีปราศรัยหาเสียง กำหนดให้พรรคการเมือง ใช้ป้ายหาเสียง ขนาด 130x245 ซม. และประกาศหาเสียงขนาด 30x42 ซม. กำหนดข้อความ รูปภาพ สีตัวอักษร ไว้เฉพาะสำหรับคนพิการ

ข้อ 2 กำหนดให้แต่ละพรรค มีล่ามภาษามือ หรือ มีการกำหนดรูปภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของพรรคเพื่อให้คนพิการที่มีข้อจำกัดในการสื่อสารเข้าใจได้ง่าย

ข้อ 3 การลงทะเบียนการเลือกตั้งให้การจัดเครื่องแกลนลายนิ้วมือเข้ามาใช้ในการลงทะเบียนในการเลือกตั้ง

ข้อ 4 ให้เจ้าหน้าที่เขตสำรวจจำนวนคนพิการที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้หน่วยเลือกตั้งจัดคูหาพิเศษสำหรับคนพิการเป็นการเฉพาะ

ข้อ 5 ในการลงคะแนนเสียง หากพบว่าคนพิการไม่สามารถใช้ปากกาในการลงคะแนนได้ ให้เจ้าหน้าที่หน่วยเลือกตั้ง อนุญาตให้ใช้ตราขานในการบ่งแทนหรือใช้สัญลักษณ์อื่น ๆ ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบาย

2.1 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งทุกระดับตลอดจนประสานงานกับองค์กรคนพิการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คนพิการเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง

2.2 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อใช้ในการอำนวยความสะดวกในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่คนพิการ ทั้งนี้ในการฝึกอบรมและในคู่มือดังกล่าวจะต้องมีการให้ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสำหรับคนพิการ ตลอดจนจัดให้มีแนะนำ สาธิต และทดลองใช้อุปกรณ์ทุกชนิดที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท ฝึกฝนทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนพิการ ให้ความถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสามารถสื่อสารกับคนพิการได้

2.3 จัดให้มีสายด่วนหรือช่องทางอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่ในการให้บริการและตอบคำถามในกรณีที่คนพิการหรือเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งต้องการข้อมูลหรือความช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2559). *อธิบายพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2556). *รวมกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556*. กรุงเทพมหานคร: สุขุมวิทการพิมพ์.
- บรรเจิด สิงคนดี. (2560). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ตระกูล มีชัย. (2558). *รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษารวบรวมข้อมูลด้านการเมืองการปกครองไทย เรื่อง การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทย ส่วนที่หนึ่ง แนวนโยบายของรัฐ เกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2557). *100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540*. กรุงเทพมหานคร : คปไฟ.
- วุฒิสาร ตันไชย และเอกวีร์ มีสุข. (2559). *รูปแบบการลงคะแนนเสียงที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพมหานคร: เอ.พี.กราฟิ คดีไซน์และการพิมพ์.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2560). *กฎหมายเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- สมชัย ศรีสุทธิยากร. (2559). *บทบาทของกกต.กับการจัดการเลือกตั้ง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2558). *ประชาธิปไตยท้องถิ่น: สาระสำคัญของการเมืองและการปกครองส่วนท้องถิ่น*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มติใหม่.